

Bestuursverslag PCOB 2016

INLEIDING

Het was een bijzonder jaar voor de PCOB. De samenwerking met KBO kreeg in 2016 steeds meer vorm. Voor de organisatie waren er belangrijke mijlpalen: Manon Vanderkaa werd benoemd tot directeur van KBO-PCOB en de vereniging KBO-PCOB werd officieel een feit met het passeren van de oprichtingsakte bij de notaris op 11 november 2016. Op 21 december vergaderde de Ledenraad KBO-PCOB voor het eerst in de gezamenlijke setting.

In de belangenbehartiging was er al jarenlang sprake van samenwerking, maar vanaf september traden de PCOB en de Unie KBO gezamenlijk naar buiten als KBO-PCOB. De tweede helft van het jaar stond in teken van het samenvoegen van de twee verenigingsbureaus, de verhuizing in januari 2017 en het vormen van één nieuwe seniorenorganisatie. Mooie gezamenlijke successen waren de lobby Dag blauwe envelop, waarbij de PCOB en de Unie KBO - mét succes - pleitten voor het behoud van papieren post van de Belastingdienst. KBO-PCOB liet van zich horen - én werd gehoord - met een duidelijke visie op voltooid leven en het manifest Waardig ouder worden, met Omroep Max en ChristenUnie.

Ook op lokaal niveau, binnen de vereniging, gebeurde veel moois. Zo hielden maar liefst 75 afdelingen een dialoogbijeenkomst Mij & Zorg. Leden dachten samen na over de veranderingen in de zorg, hun toekomst en wat zij nu en straks nodig hebben. Ervaringen werden gedeeld, tips uitgewisseld en signalen opgehaald. Bijzonder waardevol. Ook gingen tientallen afdelingen actief en creatief aan de slag met ledenwerving én bereikten veel nieuwe leden. Duizenden PCOB-leden stuurden kaarten naar de Tweede Kamer vanwege de actie 'Stop de stapeling'. Honderden actieve PCOB'ers volgden trainingen in het kader van hun vrijwilligersfunctie. En er werd een sportieve start gemaakt met een pilot voor het beweegprogramma Oefen je Vitaal! binnen de afdelingen. Dit zijn slechts enkele mooie voorbeelden van wat er speelde in 2016.

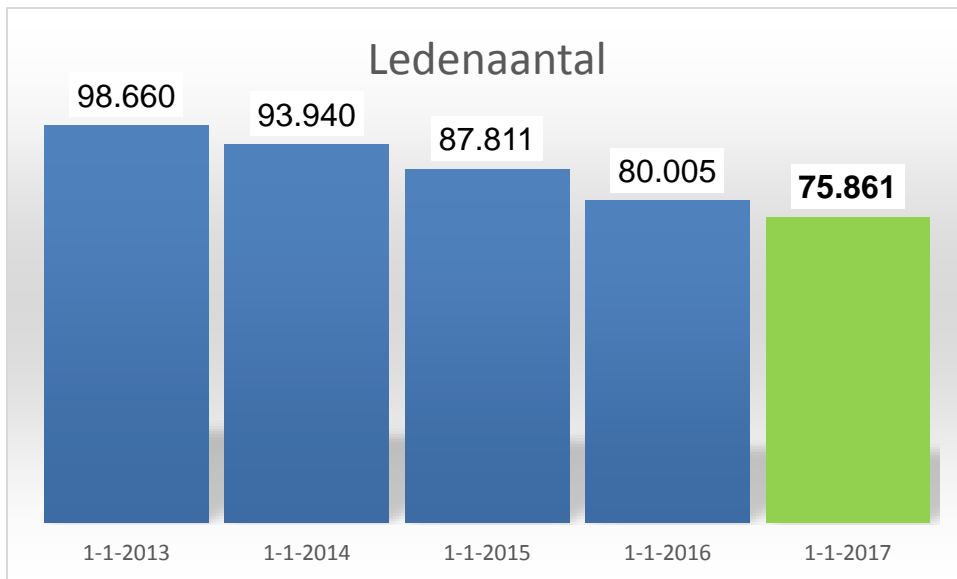
In dit directieverslag staat wat de PCOB bereikte in 2016 binnen de vereniging en op het gebied van belangenbehartiging, communicatie, en financiën. Mooie resultaten, waarmee de PCOB bijdroeg aan een stevige positie van senioren in de samenleving.

VERENIGING

Per 1 januari 2017 heeft de PCOB 75.861 leden en 306 lokale afdelingen verspreid over heel Nederland.

Ledenontwikkeling

De PCOB verwelkomde in 2016 3.642 nieuwe leden. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2015 toen 3.264 leden werden ingeschreven.

Helaas werden er meer leden uitgeschreven dan ingeschreven. In totaal daalde het ledental van de vereniging naar 75.861 per 1 januari 2017. In 2016 zijn er 7.786 leden uitgeschreven, waarvan 37% wegens overlijden. Het aantal uitschrijvingen is lager dan in 2015, toen werden 11.070 leden uitgeschreven.

Binnen de PCOB zijn circa 9.000 vrijwilligers actief, het merendeel binnen de afdelingen. Naast afdelingsbesturen (zoals voorzitter, penningmeester en secretaris) kennen de afdelingen actieve vrijwilligers met een vaste taak, bijvoorbeeld webmasters, bezorgers van ledenmagazine Perspectief, redacties nieuwsbrief, ledenwerbers, bezoekdames- en heren en nog veel meer.

Ledenraad

De leden van de PCOB worden sinds 2013 vertegenwoordigd door een gekozen Ledenraad. Dit is het hoogste orgaan binnen de vereniging. De Ledenraad houdt onder meer toezicht op en benoemt de leden van het landelijk bestuur. De Ledenraad bestaat uit 36 leden, die per provincie gekozen zijn door PCOB-leden.

Eind 2016 is de werving voor nieuwe Ledenraadsleden gestart met oog op de verkiezingen in maart 2017. Ieder PCOB-lid kon zich verkiesbaar stellen.

Afdelingen

Op 1 januari 2017 zijn er 306 PCOB-afdelingen actief in heel Nederland. Dit waren er 316 op 1 januari 2016. Er zijn enkele afdelingen samengevoegd en opgeheven. Het vitaliseren van afdelingen was een belangrijk aandachtspunt binnen de vereniging in 2016. Er is een 'dashboard' ontwikkeld om in kaart te brengen hoe vitaal een afdeling is. Dit meetinstrument, bestaande uit een vragenlijst van veertig vragen, geeft inzicht in hoe 'gezond' een afdeling is. Ieder jaar zijn er afdelingen die moeten stoppen, om diverse redenen. Door eerder inzicht te krijgen in die redenen (Wat is het probleem? Welk lampje van het dashboard brandt?) kan eerder actie worden ondernomen. Bijna alle afdelingen vulden de vragenlijst in. Dat leverde veel waardevolle inzichten op. De uitkomsten waren eind 2016 bekend. Aan de hand daarvan worden plannen gemaakt en uitgerold om de vitaliteit van de afdelingen te verbeteren.

Regiocoördinatoren

De regiocoördinatoren zijn het vaste aanspreekpunt in een bepaalde regio, waarbinnen vijf tot tien afdelingen actief zijn. Zij onderhouden nauw contact met afdelingsbestuurders in hun regio en zijn de stem en steun van de verenigingscoördinator in het land. In 2016 zijn er 45 vastgestelde regio's. Helaas zijn er nog wel acht vacatures in het land.

Trainingen

Vanuit het verenigingsbureau werden in 2016 diverse trainingen verzorgd, voor ledenwerbers, ledenadministrateurs, kiescommissieleden, regiocoördinatoren en lokale belangenbehartigers. In totaal volgden meer dan honderd PCOB-vrijwilligers een training.

Netwerkgroepen en thema/inspiratiedagen

Via netwerkgroepen kunnen PCOB-leden uit het hele land, buiten hun afdelingsverband, kennis opdoen én delen. In 2016 waren er drie netwerkgroepen actief: Praten over levensvragen; Financiën; en Zorg, welzijn en wonen. Zij ontmoetten elkaar, werden geïnspireerd en deelden ervaringen en kennis tijdens landelijke thema- en inspiratiedagen. In het voorjaar was er een themadag Praten over levenseinde en in het najaar een themadag Financiën. Beide dagen zijn goedbezocht en waren zeer geslaagd. De nog wat grootser opgezette inspiratiedagen rondom zorg waren in het voorjaar in Zwolle en in het najaar in Gouda en trokken samen 200 bezoekers.

Vrijwillige ouderenadviseurs

Vrijwillige ouderenadviseurs bieden hulp en ondersteuning op het gebied van wonen, zorg, welzijn, vervoer en financiën. Deze dienstverlening van de PCOB en de Unie KBO telt ruim duizend ouderenadviseurs in heel het land. Circa honderd van hen zijn PCOB-leden. De helft daarvan is nog actief. Afgelopen jaar zijn er weinig ontwikkelingen geweest rondom de begeleiding en inzet van ouderenadviseurs vanuit de PCOB. Sinds eind 2016 wordt in de organisatie samen opgetrokken met KBO.

Belastingservice

In 2016 zijn er weer duizenden aangiften ingevuld met hulp van vrijwilligers van de Belastingservice Ouderenbonden. Helaas besloot de Belastingdienst om de financiële ondersteuning aan de Belastingservice te stoppen. Daarom werd er een toekomstplan Belastingservice 2.0 ontwikkeld. De PCOB gaat graag door met deze unieke service waarbij vrijwilligers bij mensen thuis komen (en daarmee bijdragen aan eenzaamheidsbestrijding en signaleren van bijv. financieel misbruik). Een belangrijk onderdeel van het toekomstplan is dat hulpvragers in 2017 een kleine vergoeding moeten betalen voor hulp bij hun belastingaangifte. Een aantal wijzigingen in de werkwijze van de Belastingservice stuitte op veel weerstand bij de belastinginvullers. Afgesproken is dat er na afloop van de campagne een grondige evaluatie zal plaatsvinden.

Financiën

De cijfers van afdelingen en de voormalige gewesten worden integraal opgenomen in de jaarrekening van de vereniging PCOB. Maar liefst 95% van de afdelingen leverde cijfers aan. 172 afdelingen voerden zelf de jaarcijfers in (via het Afdelingsportaal). Een mooie groei van 8% ten opzichte van vorig jaar, toen 159 afdelingen zelf de cijfers invoerden.

Ook maakten in 2016 176 afdelingen gebruik van acceptgiro's bij het innen van hun contributie. In 2015 waren dit er 154. Daarnaast zijn 17 afdelingen ondersteund bij het incasseren van hun contributie.

Financiële steun vanuit het verenigingsbureau werd verleend aan 9 afdelingen in het kader van zichtbaarheid, praten over levenseinde en omzien naar elkaar. 14 afdelingen kregen

financiële steun om aan de slag te gaan met ledenwerving en 5 afdelingen voor activiteiten in het kader van welzijn van ouderen via het premieplan.

LANDELIJKE BELANGENBEHARTIGING

De PCOB zette zich in 2016 actief in voor het welzijn van alle ouderen in Nederland, in het bijzonder voor leden. De ontwikkelingen werden gevolgd en zo nodig werd actie ondernomen op het gebied van de speerpunten Zorg, welzijn en wonen; Financiën; en Zingeving. Onder meer met lobbywerk richting politiek en andere beleidsbepalende organisaties. Regelmatig zaten we aan tafel met ministers en met leden van de Tweede Kamer en voerden daadwerkelijk invloed uit op wet- en regelgeving. Vanaf september traden de PCOB en de Unie KBO in de belangenbehartiging officieel gezamenlijk op als KBO-PCOB.

Een bijzondere lobby dit jaar vond plaats met oog op de voorbereidingen op de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. In overleg met andere seniorenorganisaties zijn de ouderenbelangen geformuleerd en verstuurd naar programmacommissies van politieke partijen. Met de meeste van hen zijn vervolgens gesprekken gevoerd. Bij de PCOB zelf vond een verkiezingsonderzoek plaats onder haar leden. Op basis hiervan werd in de zomer van 2016 een speerpuntenkaart en het Manifest 'Omzien naar elkaar' opgesteld. Zo konden ook PCOB-leden zelf op pad in hun eventuele contacten met politieke partijen, maar zeker in debatten tussen kiezers. Het beleid voor de komende jaren moet een sociaal gezicht hebben! De participatiemaatschappij die het Rijk de laatste jaren promoot, moet op de eerste plaats een zorgzame samenleving zijn, die zich uitstrekt tot alle zaken die in het dagelijks leven belangrijk zijn. Er moet aandacht zijn voor gezondheidszorg, en ook voor koopkracht en wonen. Niet de cijfers moeten centraal staan, maar mensen, zodat iedereen kan blijven meedoen in de maatschappij.

ZORG, WELZIJN EN WONEN

Goede zorg draait niet alleen om veiligheid en het volgen van procedures en protocollen. Daarom vroeg de PCOB in 2016 nadrukkelijk aandacht voor aandacht, welzijn en kwaliteit van leven. Op het gebied van wonen pleitte de PCOB actief voor voldoende, betaalbare seniorenwoningen.

Wet langdurige zorg

De PCOB is blij met de door het ministerie in gang gezette verbeteringen rondom de langdurige zorg, zoals het project 'Waardigheid en trots'. In november was er een debat in de Tweede Kamer over de Wet langdurige zorg (Wlz). Per brief riep KBO-PCOB op meer oog te hebben voor kwetsbare ouderen die thuis wonen. Zij en hun naasten raken te vaak verstrikt in de ingewikkelde regelgeving rondom deze wet. Tijdens het overleg kwamen diverse partijen terug op de zorgen die KBO-PCOB uitte.

Budget Wet maatschappelijke ondersteuning

In 2016 bleek dat veel gemeenten budget voor de uitvoering van de Wmo overhouden. Schokkend, vond de PCOB. Er werd gevraagd om opheldering. Een mooie uitkomst is dat aan het einde van het jaar bekend werd dat maar liefst 42 gemeenten hun overtollige budget hebben ingezet om de eigen bijdragen te verlagen of af te schaffen.

Meer geld voor (verpleeghuis)zorg

De wens van KBO-PCOB voor meer geld voor verpleeghuiszorg komt ook neer op aandacht voor aandacht en liefdevolle zorg. Een goede personeelsbezetting is bijvoorbeeld niet alleen

van belang met het oog op veiligheid, maar ook voor kwaliteit van leven. Meer verzorgers betekent meer tijd om een praatje te maken met bewoners. We mengden ons in het debat van de Tweede Kamer over de begroting van het ministerie van VWS. In een brief werd onder meer aandacht gevraagd voor hoge zorgkosten waar vooral ouderen en chronisch zieken mee te maken hebben. Ook werd gewezen op het grote tekort aan zorgpersoneel, dat vooral in de thuiszorg en in verpleeghuizen erg zichtbaar is. Tijdens het debat werden beide punten uitvoerig besproken, al was er geen Kamermeerderheid voor het verlagen van bijvoorbeeld het eigen risico of andere eigen (zorg)bijdragen. Wel werd besloten dat (mede ingegeven door het manifest van Hugo Borst en Carin Gaemers dat ook gesteund is door KBO-PCOB) er extra geld wordt vrijgemaakt voor verpleeghuiszorg. In navolging van het debat over de begroting werd tijdens een apart debat uitgebreid gesproken over verpleeghuiszorg. In een brief voorafgaand vroeg KBO-PCOB specifiek om meer extra geld vrij te maken voor meer en goed opgeleid personeel, een bezettingsnorm, te werken aan een stimulerend klimaat voor vrijwilligers (die dreigen te stoppen met hun vrijwilligerswerk vanwege de vele wet- en regelgeving) en meer afstemming van zorg op het levensplezier van ouderen. De brief werd tijdens het debat aangehaald.

Recht op cliëntenondersteuning

De helft van de ouderen is niet op de hoogte van het recht op onafhankelijke cliëntondersteuning. Slechts een enkeling maakt er daadwerkelijk gebruik van bij het zogenoemde keukentafelgesprek. In veel gemeenten is de cliëntenondersteuning nog steeds niet goed geregeld. Dat bleek dit jaar uit verschillende landelijke onderzoeken en ook uit dialooggesprekken met en onderzoek onder PCOB-leden. Belangrijke signalen. De PCOB is van mening dat gemeenten meer informatie moeten verstrekken over het recht op ondersteuning, zodat ouderen zich goed kunnen voorbereiden op het keukentafelgesprek. Dit bracht de PCOB onder de aandacht bij de Tweede Kamer. In juni gaf staatssecretaris Van Rijn aan dat hij gemeenten gaat vragen om mensen te wijzen op het aanbod aan onafhankelijke cliëntondersteuning.

Akkoord VN-verdrag

De Tweede Kamer stemde in voorjaar van 2016 in met het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een handicap. Daar staat in dat openbare gebouwen en ruimten verplicht toegankelijk moeten zijn voor iedereen. De PCOB vroeg in het kader van het VN-verdrag aandacht voor onder meer de toegankelijkheid van voorzieningen, de veiligheid van de omgeving, toegang tot zorg, passend vervoer, toegang tot producten en diensten en toegankelijkheid van woningen. Ook digitale toegankelijkheid, een belangrijk punt voor ouderen, is van belang. In 2015 bracht de PCOB deze aandachtspunten al naar voren in een rondetafelgesprek met de Tweede Kamer. En werd staatssecretaris Van Rijn gevraagd om erop toe te zien dat gemeenten en andere organisaties het VN-verdrag uitvoeren.

Pgb verankert in Zorgverzekeringswet

In februari besloot de Tweede Kamer het persoonsgebonden budget in de Zorgverzekeringswet te verankeren. Goed nieuws: de PCOB pleit al jaren voor wettelijke verankering omdat ouderen dan de keuze hebben hoe zij hun zorg willen organiseren. Keuzevrijheid is belangrijk.

Mijnkwaliteitvanleven.nl

Sinds 2015 werkt de PCOB mee aan het grootschalige onderzoek Mijnkwaliteitvanleven.nl. Ruim 18.000 mensen vulden in 2016 de vragenlijst in, waaronder duizenden ouderen en honderden PCOB-leden. Daaruit bleek dat één op de drie mensen met een zorgvraag niet beschikt over de hulp en/of hulpmiddelen die het best bij zijn/haar situatie passen. Zij hebben hier geen geld voor (41%) of komen er niet voor in aanmerking (37%). De uitkomsten

van het onderzoek gebruikt KBO-PCOB om bij politici duidelijk te maken dat de weg in 'zorgland' niet goed wordt aangegeven. KBO-PCOB wijst ouderen op de mogelijkheden die er zijn om het goede loket te vinden, bijvoorbeeld met hulp van Vrijwillige Ouderenadviseurs.

Mij & Zorg

De PCOB doet actief mee in het programma Zorg Verandert. Binnen de vereniging draait het deelproject 'Mij & Zorg'. De bedoeling is dat ouderen met elkaar – en met hun familie, vrienden, buren – in dialoog gaan over de veranderingen in de zorg. In 2015-2016 werden bijna 1.700 mensen bereikt via Mij & Zorg. De bekendheid onder leden groeit. Tijdens de dialoogbijeenkomsten haalt de PCOB signalen op. Deze zijn meegenomen in een signaalrapportage die Zorg Verandert 2 x per jaar naar het ministerie van VWS stuurt. De PCOB gebruikt de signalen in de landelijke en lokale belangenbehartiging; afdelingen bespreken onderwerpen met de gemeenteraad, lokale zorginstellingen, de participatieraad en cliëntenraden.

De belangrijkste signalen uit de dialooggesprekken Mij & Zorg zijn eind 2016:

- Veel ouderenvoorzieningen verdwijnen.
- De uitkomst van de keukentafelgesprekken over zorg staat volgens veel ouderen van tevoren al vast. In het gesprek krijgen ze geen eerlijke kans en worden ze overdonderd. Bij een volgend gesprek vragen veel ouderen hun kinderen erbij of ze roepen de hulp van een ouderenadviseur in.
- Veel ouderen werken als vrijwilliger in verzorgings- en verpleeghuizen. Velen dreigen te stoppen met hun werk vanwege strenge regelgeving en eisen.

BeterOud

Verschillende organisaties uit de sectoren wonen, welzijn en zorg, waaronder KBO-PCOB, hebben zich verbonden in het consortium BeterOud. Hiermee wordt de beweging voortgezet die Het Nationaal Programma Ouderenzorg in gang heeft gezet. Dit programma stopte eind 2016. Een belangrijk doel van het consortium is aandacht vragen voor de uitkomsten van de vele projecten (gericht op: verbeteren van de kwaliteit van leven voor kwetsbare ouderen). In 2016 zijn projecten door ouderen zelf getoetst en beoordeeld, onder andere door PCOB-leden. Ook is een deel van de website (die met name gericht was op zorgprofessionals) ingericht voor ouderen die als belangenbehartiger willen optreden. De teksten hiervoor zijn geschreven door de PCOB.

Oefen je Vitaal!

In 2016 ging een pilot van het nieuwe project Oefen je Vitaal! van de PCOB en de Unie KBO van start. Dit is een beweegprogramma voor 65-plussers die zo lang mogelijk zelfstandig thuis willen blijven wonen. Na een startbijeenkomst gaan ouderen zelf thuis aan de slag met een oefenboek dat door het Radboud UMC is ontwikkeld. Oefen je Vitaal! heeft twee doelstellingen: het verbeteren van de conditie en het vergroten van sociale contacten. Het project wordt voor en door ouderen georganiseerd, de trainers zijn leden van de PCOB en de Unie KBO.

Wonen

Omdat senioren langer thuis blijven wonen en verzorgingshuizen sluiten, neemt de behoefte aan betaalbare en passende seniorenwoningen toe. De PCOB maakte zich in 2016 hard voor meer betaalbare en geschikte (huur)woningen voor ouderen en steunde daarom de oproep van de Woonbond om de nadelige effecten van de verhuurderheffing tegen te gaan. Ook pleitte de PCOB voor een effectieve aanpak en koppeling van wonen en zorg. Dat gebeurde onder meer via een brief naar de Tweede Kamer voorafgaand aan het debat over zelfstandig

thuis wonen in juli. De PCOB is blij dat staatssecretaris Van Rijn de noodzaak van lokale en regionale integrale woonzorgvisies heeft onderstreept. Ook vroegen we o.a. aandacht voor de brandveiligheid van woningen van ouderen en mensen met een beperking. Het door het ministerie aangestelde aanjaagteam dat zich verdiepte in Langer zelfstandig wonen, rondde in de zomer zijn werk af met concrete aanbevelingen.

Woningaanpassingen

Over de blijversleningen (waarmee huiseigenaren woonaanpassingen kunnen bekostigen) en het daarbij behorende fonds waar gemeenten gebruik van kunnen maken, is veel enthousiasme. Minister Blok gaf in juli aan erop te vertrouwen dat gemeenten deze regeling gaan benutten. Een mooie maatwerkregeling waarover de PCOB haar leden blijft informeren. Tegelijkertijd vroeg de PCOB meer maatwerk zodat huurders via de Wmo of woningcorporaties woonaanpassingen kunnen laten financieren. Samen met andere organisaties werd casuïstiek verzameld over problemen die zich daarbij voordoen. Deze zijn besproken met ambtenaren van de ministeries BZK en VWS, de VNG en Aedes. Gemeenten die te streng zijn kunnen nu worden aangesproken.

Nieuwe bouwregels

De PCOB luidde samen met de Unie KBO en andere betrokken organisaties de noodklok tegen de nieuw voorgestelde bouwregels die minister Blok in december voorstelde aan de Tweede Kamer. Daarin worden minder strenge eisen gesteld aan de toegankelijkheid en bruikbaarheid van woningen en gebouwen dan voorheen en meer overgelaten aan gemeenten. Tot verbijstering van mensen met een beperking, ouderen, huurders, architecten en bouw & woningtoezicht. Ondanks het brede verzet is het is onvoldoende gelukt om de beleidsruimte bij gemeenten in te perken.

FINANCIËN

Dit was het jaar waarin de PCOB de jarenlange daling in koopkracht tot stilstand bracht door lobby en acties, samen met anderen. Natuurlijk geholpen door de aantrekkende economie. Herstel van koopkracht kan beginnen, maar zal enkele jaren kosten. Persoonlijke verhalen van senioren in de knel en onderzoek (onder PCOB-leden en door het NIBUD) hielpen het probleem zichtbaar te maken.

Actie: Stop de stapeling

Ouderen worden – al jaren – op verschillende gebieden financieel flink geraakt. Met name senioren met een klein pensioen en senioren met hoge zorgkosten moesten flink inleveren. De gerichte actie ‘Stop de stapeling’ van de PCOB en collega-ouderenorganisaties maakte in 2016 verschil. In februari werd er een manifest opgesteld waarin de organisaties hun zorgen deelden. Er werd dringend aandacht gevraagd voor de koopkrachtsituatie van ouderen. Senioren zelf verstuurden kaarten naar Kamerleden om hen op het hart te drukken om de inkomens van 65-plussers te sparen en de koopkracht te herstellen. Sinds de start van de actie op 20 mei werden meer dan 12.500 kaarten verstuurd. Verschillende politieke partijen maakten werk van het standpunt dat ouderen hiermee inbrachten.

Lobby: Tegengaan verlaging pensioenen

De PCOB vroeg het kabinet om de verlaging van de pensioenen tegen te gaan. En eiste dat gepensioneerden vanaf 2017 eenzelfde lastenverlichting krijgen als alle andere Nederlanders. Dit liep parallel aan bovengenoemde actie en activiteiten op het gebied van de naderende verkiezingen. De PCOB ging meermaals om tafel met minister Lodewijk Asscher en staatssecretaris Jetta Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Hoog op de agenda

stonden koopkracht en pensioenen. Samen met andere aanwezige ouderenorganisaties werd erop aangedrongen om maatregelen te treffen die de verwachte pensioenkortingen voorkomen, zoals opschorten en/of verlagen van de dekkingsgraad. In de aanloop naar Prinsjesdag en ter voorbereiding op de begrotingsbehandeling in december van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, liet de PCOB van zich horen.

Resultaat: Verbeterde koopkracht

Dit alles leidde tot een klein plusje in de koopkracht van ouderen. De ouderenkorting gaat structureel omhoog; daarvoor heeft de PCOB zich flink hard gemaakt. Een mooi resultaat. Ook kwam er in december voorzichtig goed nieuws voor veel gepensioneerden. Na het ABP werd bekend dat ook de pensioenfondsen PFZW en PMT niet hoeven korten in 2017. Door rentestijgingen staan de meeste fondsen er inmiddels iets beter voor dan eerder in het jaar, toen de kortingsdreiging reëel was. Begin 2017 bleek dat er slechts enkele fondsen overblijven die zich gedwongen voelen om te korten.

Meldpunt blauwe envelop

Na actieve lobby van de PCOB en collega-ouderenorganisaties blijft de blauwe envelop van de Belastingdienst. Gezamenlijk werd er o.a. een meldpunt gerealiseerd waar duizenden ongeruste mensen melding deden. Ouderen die hun post van de Belastingdienst niet digitaal kunnen of willen ontvangen, kunnen aangeven dat zij berichten via de post willen blijven ontvangen. Zij hoeven dus niet verplicht gebruik te maken van een digitale berichtenbox. Een mooi lobbysucces!

Tegengaan financieel misbruik

Samen met andere ouderenorganisaties, notarissen, banken, bewindvoerders, politie en andere betrokkenen zijn in december concrete acties gestart om ouderen beter te beschermen tegen financiële uitbuiting. De PCOB was van 2012-2015 actief betrokken bij de nationale voorlichtingscampagne 'Ouderen in veilige handen', voor en door ouderen en gefinancierd door het ministerie van VWS. Deze campagne zou een vervolg krijgen in 2016 en 2017 op het gebied van Financieel Veilig Ouder Worden. Met als doel om ouderen bewuster te maken van het risico van financiële uitbuiting en de mogelijkheden om hun financiële zaken zo te regelen dat de kans hierop afneemt. Na een jaar 'windstilte' is de PCOB blij met de start van deze campagne in december.

Arbeid

Ook in 2016 bleef de PCOB aandacht vragen voor werkloosheid onder ouderen. Zeker nu de pensioengerechtigde leeftijd stapsgewijs omhoog gaat, groeit de groep oudere werknemers. We bespraken het actieplan 'Perspectief voor vijftigplussers' met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waar John de Wolf het boegbeeld van werd. Het ministerie bleek graag gebruik te maken van de kennis en ervaring van ouderen zelf en onze projecten in het verleden; goed nieuws. We zijn blij dat we structurele gesprekspartner zijn in deze. Het blijft voor werkloze ouderen moeilijk om werk te vinden, ondanks dat het economisch iets beter gaat. We blijven ons dan ook inzetten voor gelijke kansen voor ouderen op de arbeidsmarkt.

Netwerkdag financiën

In oktober gingen we met circa vijftig leden in gesprek tijdens de PCOB-netwerkdag Financiën. Rondom het thema 'Samen de schouders onder koopkracht' werden informatie, tips en zorgen gedeeld. Het thema werd in de volle breedte behandeld: niet alleen pensioenen, maar ook zorgkosten en woonlasten kwamen in de workshops aan de orde. Koopkracht is niet alleen een kwestie van de koopkrachtplaatjes in Den Haag, maar heeft veel te maken met gemeentelijk beleid en hoe mensen zelf hun bestedingen kunnen

beheren. Deze dag begon dan ook met een presentatie van het NIBUD over hun laatste bestedingenonderzoek onder ouderen en armoedebeleid in Amsterdam, als voorbeeld.

ZINGEVING

Voltooid leven

Er was veel aandacht voor het thema levenseinde in 2016. In maatschappij en politiek speelden discussies over stervenshulp, betere palliatieve zorg en het belang van praten over het levenseinde. De PCOB mengde zich samen met de Unie KBO actief in deze discussie en werd goed gehoord. Minister Schippers en minister van der Steur stelden in 2015 een adviescommissie Voltooid leven in. Na zorgvuldig onderzoek stelde deze commissie Schnabel in februari 2016 dat er geen noodzaak is om de juridische mogelijkheden voor hulp bij zelfdoding te verruimen. De commissie vroeg aandacht voor herwaardering van ouderdom als levensfase. En nam een groot deel over van de notitie die de PCOB in 2015 inbracht bij een hoorzitting van de commissie. Helaas besloot het kabinet in november, tegen het advies van de commissie in, om werk te maken van een stervenswet voor levensmoede ouderen. KBO-PCOB sprak zich nadrukkelijk uit tegen deze plannen en liet in maatschappelijke en politieke gesprekken van zich horen. De overwegingen van KBO-PCOB kregen aandacht in de discussies in de Tweede Kamer.

Palliatieve zorg verbeterd

Palliatieve zorg kan beter, stelde de PCOB in januari in een brief aan staatssecretaris Martin van Rijn van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De PCOB hield onder meer een pleidooi voor minder bureaucratie, het faciliteren van geestelijke zorg, meer aandacht voor de mantelzorger en een betere informatievoorziening. Daar werd naar geluisterd. De staatssecretaris zette diverse verbeteringen in gang. De PCOB is blij met de betere voorwaarden voor palliatieve zorg thuis, in hospices en in zorginstellingen. Met name de erkenning van het belang van geestelijke zorg is een stap vooruit.

In gesprek over levenseinde

Om leden te helpen bij het waardevolle gesprek over het levenseinde, ontwikkelde de PCOB het mini-magazine ZinVol. Met daarin portretten van ouderen, achtergrondinformatie en tips om het gesprek aan te gaan. Het magazine werd gepubliceerd tijdens de themadag Levenseinde in april waar tachtig PCOB-leden spraken, discussieerden en nadachten over 'praten over levenseinde'. ZinVol werd verspreid als bijlage bij Perspectief #5 en werd ruim honderd keer aangevraagd door geïnteresseerde leden, niet-leden en ook in grotere oplages door organisaties/instanties om te verspreiden. Onder andere Kamerleden Mona Keijzer (CDA) en Carla Dik (ChristenUnie) namen persoonlijk een exemplaar in ontvangst. Er kwamen veel positieve reacties binnen op ZinVol. Het gesprek stimuleren deed de PCOB ook samen met de Coalitie Van Betekenis Tot het Einde, waar de PCOB deel van uitmaakt. In september werd de website www.ikwilmetjepraten.nu gelanceerd. Dit was de aftrap van een campagne met als doel om ieder ervan bewust te maken dat het belangrijk is om het gesprek over de laatste fase van het leven aan te gaan.

Manifest 'Waardig ouder worden'

Alle belangenbehartiging op het gebied van voltooid leven leidde in het vierde kwartaal tot de ontwikkeling van het manifest 'Waardig ouder worden'. Samen met mede-initiatiefnemers ChristenUnie en Omroep MAX stelt KBO-PCOB dat er eerst werk moet worden gemaakt van het voorkomen van voltooid leven, voor de discussie over voltooid leven kan worden gevoerd. Daarom wordt in het manifest o.a. gepleit voor een coördinerend minister voor ouderenbeleid, een actieprogramma voor de herwaardering van ouderdom, meer

ondersteuning voor mantelzorg en vrijwilligerswerk en huisbezoeken om eenzaamheid tegen te gaan. CDA, SP, diverse maatschappelijke organisaties en een groot aantal bekende Nederlanders haakten aan bij deze standpunten.

Niet-reanimeren penning

Al jaren pleiten de PCOB en collega-organisaties voor de uitgifte van een universele niet-reanimerenpenning, via een neutraal en bestaand distributiekanaal. En mét succes: in augustus werd bekend dat het in 2017 eindelijk zover is. Tot nu toe was de penning slechts verkrijgbaar bij de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillig Levensende (NVVE) en gekoppeld aan lidmaatschap. Dit wierp een hoge drempel op voor aanvragen. Maar in 2017 wordt een neutrale penning verkrijgbaar bij de Patiëntenfederatie Nederland; lid worden is niet nodig voor het aanvragen. Kwaliteit, toegankelijkheid en beschikbaarheid zijn bij de uitgifte van een niet-reanimerenpenning van groot belang.

Eenzaamheid tegengaan

Samen met Coalitie Erbij, waar de PCOB deel van uitmaakt, werd hard gewerkt aan het tegengaan van eenzaamheid. Er was een winter- en zomeractie om eenzaamheid te bestrijden. Tijdens de jaarlijkse Week tegen Eenzaamheid eind september organiseerde de PCOB een Inspiratiedag rondom het thema 'eenzaamheid tegengaan'. Meer dan honderd mensen namen deel aan een dag vol ontmoeting en lunchten mee aan de langste eettafel van Nederland. Ook lokaal waren PCOB-leden en afdelingen actief in het bestrijden van eenzaamheid, door bezoeken van lief- en leedcommissies en het organiseren van activiteiten rondom de Week tegen Eenzaamheid.

COMMUNICATIE

Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding ondersteunen en versterken én de zichtbaarheid van de PCOB vergroten. Dat waren belangrijke communicatie-speerpunten in 2016. Ook werd actief ingezet op ledenwerving met als doel: bijdragen aan de zichtbaarheid en de kracht van ouderen.

Ledenwerving

Dit jaar was het ledenwerfjaar binnen de PCOB. Nieuwe leden bleken ook in 2016 hoofdzakelijk lid te worden vanwege de ledenvoordelen (zowel korting op zorgverzekering als overige ledenvoordelen: 37%), belangenbehartiging (29%) en de activiteiten (18%). In totaal werden 665 nieuwe leden ingeschreven. Dat is een toename van 16% ten opzichte van het aantal nieuw ingeschreven leden in 2015 en daarmee boven de gestelde doelstelling voor 2016 (een toename van de groei van 10%). Verreweg de meeste leden werden ingeschreven via de website (615) in het voor- en najaar. Dat komt overeen met de campagne-matige inzet. Daarnaast werden mensen lid via een proefabonnement op Perspectief; dit leverde 37 nieuwe leden op. Het door de PCOB ontwikkelde mini-magazine ZinVol leverde 63 aanvragen en 13 nieuwe lidmaatschappen op. Een mooi bijeffect van deze bijzondere uitgave, dat als doel had om mensen te helpen het gesprek over de laatste levensfase aan te gaan.

Ook afdelingen zetten actief in op ledenwerving. Om ledenwerving lokaal te stimuleren werd vanuit het verenigingsbureau een ledenwerfpakket ontwikkeld. Met daarin handvatten voor succesvol leden werven. Uitgangspunten waren de drie pijlers 'het ABC' van de PCOB (de A voor Aandacht/omzien naar elkaar, de B voor Belangenbehartiging en de C voor Cash/ledenvoordeel). Afdelingen konden voor de uitwerking een beroep doen op financiële steun van het verenigingsbureau. In 2016 zijn er veertig aanvragen gedaan, waarvan veertien afdelingen ook al een activiteit uitvoerden om leden te werven. Dat varieerde van het

organiseren van een boottocht, tot een kraampje op de braderie en adverteren in de lokale krant. De overige afdelingen deden de aanvraag in 2016, maar zijn nog bezig met de uitwerking.

Ledenvoordeel

Naast de aanbiedingen via vaste ledenvoordeelpartners van de PCOB en lokaal bedongen kortingen met de PCOB-ledenpas waren er diverse landelijke ledenvoordelen via Perspectief. De campagne voor de collectieve zorgverzekering bij Zilveren Kruis Achmea en ProLife werd eind 2016 gevoerd. Ook is er goed gebruik gemaakt van de speciale PCOB-helppesdesk via Risk Direct voor gratis advies.

Zichtbaarheid

De PCOB werkte in 2016 vooral online aan vergroten van de zichtbaarheid en positionering van boegbeelden. Op sociale media nam het aantal volgers flink toe. Ook het bereik van Facebook-berichten steeg met meer dan 100% dankzij actieve inzet van gesponsorde berichten en advertenties. De website werd goed bezocht. Wel daalde het aantal bezoekers enigszins vergeleken met vorig jaar. Dit is te verklaren door verminderde inzet van zoekmachineoptimalisatie t.o.v. 2015 en doordat minder nieuwsbrieflezers doorklikten naar de website. In het eerste halfjaar werd gewerkt aan het verbeteren van de website om de informatie overzichtelijker en beter vindbaar te maken. Mét effect: bezoekers zijn meer pagina's gaan bekijken en verblijven langer op de website. Zij vinden dus meer van hun gading op de website. Vooral het aantal bezochte nieuwspagina's steeg flink, met 50%. Mooi om te zien dat de actieve stroom nieuwsberichten in 2016 zorgde voor meer bezoeken. Binnen de vereniging werd geïnvesteerd in het zichtbaar maken van lokale goede voorbeelden (best practices), onder meer in de vernieuwde opzet van het dossier in Perspectief en door het consequent verwerken van lokale voorbeelden in nieuwsbrieven en in PR-matige uitingen rond evenementen (Inspiratiedagen en Netwerkdagen) en in de ledenwerfcampagne.

In de media

Qua media-aandacht vond onze inspraak in het debat omtrent voltooid leven veel gehoor. Met name over ons manifest 'Waardig ouder worden' was veel te lezen en te horen. Ook ons lobby-succes en meldpunt Dag blauwe envelop, onze visie op de Miljoenennota en reactie op maatwerk rondom de Wmo kwamen terug in de pers.

Nieuwsbrieven

In 2016 verstuurde de PCOB in totaal 47 digitale nieuwsbrieven. De digitale nieuwsbrief PCOB Vereniging ging naar kaderleden van de afdelingen (circa 1.800 e-mailadressen) en werd goed gelezen. Gemiddeld werd iedere editie door meer dan 1.000 lezers geopend. De digitale nieuwsbrief PCOB Actueel (overzicht van nieuwsberichten en belangrijke mededelingen) ging naar alle leden, dat waren in 2016 circa 15.000 e-mailadressen. En werd gemiddeld door meer dan de helft geopend. Deze nieuwsbrief werd ook in kader van een bepaald thema (bijvoorbeeld Mij & Zorg of Levenseinde) gestuurd.

Perspectief

De PCOB bracht in 2016 tien edities van Perspectief uit. De dossiers 'PCOB voor u' werden samen met beleidsmedewerkers ontwikkeld en waren gericht op belangenbehartiging. Een mooie samenwerking was de kaart die in het kader van de actie 'Stop de stapeling' werd meegestuurd. Deze zat bewust aan de buitenzijde van het blad om leden te tonen dat Perspectief ook werkt aan belangenbehartiging (één van de pijlers van de bladformule). PCOB-leden konden deze kaart naar Kamerleden sturen om aandacht te vragen voor de koopkracht van ouderen. Dit was grotendeels opgezet als een digitale actie, maar op deze

manier bereikten we al onze (ook de niet-digitale) leden.

Ook het magazine ZinVol dat werd mee gehecht in Perspectief #5 was een mooie ondersteuning en versterking van de belangenbehartiging. Deze uitgave leverde een belangrijke bijdrage aan de zichtbaarheid van de PCOB. Veel geïnteresseerden en maatschappelijke organisaties vroegen het gratis magazine aan. ZinVol werd o.a. persoonlijk overhandigd aan Kamerleden Mona Keijzer (CDA) en Carla Dik (ChristenUnie). Meer hierover is te lezen in het hoofdstuk belangenbehartiging, onder het speerpunt zingeving.

PCOB-panel

In 2016 werden leden via het online PCOB-panel om hun mening gevraagd. De 2.500 panelleden deden mee aan vijf onderzoeken. Deze hadden o.a. betrekking op de verkiezingen, koopkracht, digitalisering en zorg.

VOORUITBLIK

In 2017 wordt voortgebouwd op de samenwerking van de PCOB en de Unie KBO zoals die in de afgelopen periode concreet gestalte kreeg. Afgesproken is dat de huidige structuur van KBO-PCOB na twee jaar wordt geëvalueerd. Tegelijkertijd zal tussentijds goed worden geluisterd naar de signalen vanuit het land, waar plaatselijke PCOB- en KBO-afdelingen volop samenwerking zoeken. Ook wordt onderzocht hoe op provinciaal niveau samenwerking tussen beide verenigingen vorm kan krijgen. Deze provinciale samenwerking kan bijdragen aan effectieve ondersteuning van de lokale afdelingen.

Naast deze ontwikkelingen blijft het verenigingsbureau hard werken aan effectieve landelijke belangenbehartiging, grote zichtbaarheid en waardevolle dienstverlening aan leden. Het meerjarenbeleidsplan is de basis van waaruit beide verenigingen de komende jaren aan de slag gaan om samen een duurzame strategie te ontwikkelen. Werkenderwijs zal de gezamenlijk ontwikkelde kracht zich vermenigvuldigen en de stip op de horizon, KBO-PCOB als opinieleider voor senioren, dichterbij brengen.

BESTUUR

Bestuur per 31 december 2016

De heer Rik Buddenberg	Voorzitter
De heer Ernst Haitzma	Vice-voorzitter
De heer Okke Pol	Secretaris
De heer Henk Steegstra	Penningmeester
Mevrouw Geeske Telgen-Swarts	Bestuurslid

De heer Peter Eenshuistra trad in februari af als penningmeester van de PCOB. Hij werd in april opgevolgd door de heer Henk Steegstra.

Mevrouw Hannah Bovenkerk stopte in september als voorzitter van de PCOB. De heer Rik Buddenberg trad in juni toe tot het landelijk bestuur en werd in november benoemd als nieuwe voorzitter.

Directie per 31 december 2016

Mevrouw Manon Vanderkaa

In augustus nam de PCOB na vijf jaar afscheid van directeur mevrouw Els Hekstra. Begin september vond een goed bezochte afscheidsbijeenkomst plaats.

Per 1 juli werd mevrouw Manon Vanderkaa benoemd tot directeur van de nieuwe vereniging KBO-PCOB en per 1 september tot directeur van de PCOB.

Bureau

De omvang van het personeelsbestand bedroeg in 2016 gemiddeld 16,9 fte. In 2015 was dat 17,9 fte.